

“Святыні Лагойшчыны: мінулае і сучаснае”

Аўтар: Аксеновіч Н.Н педагог-арганізатар ДУА “Сярэдняя школа №1 г. Лагойска”

Кіраўнік: Пляшкевіч Н.В. намеснік дырэктара ДУА “Сярэдняя школа №1 г. Лагойска”

Мэта экскурсіі: даведацца пра святыя мясціны Лагойшчыны, вывучыць іх гісторыю і сучаснасць. Выхоўваць пачуццё павагі да найвялікшага культурнай спадчыны.

Задачы: данесці інфармацыю аб храмах, якія існавалі на Лагойшчыне ў раннейшыя часы, якія святыні ужо страчаныя, а якія дзейнічаюць зараз. Далучыць да святынь, атрымаць вялікую карысць для развіцця душы і ацалення фізічнага цела.

Працягласць: 5 гадзін

Тып экскурсіі: гісторыка – краязнаўчая, рэлігійная.

Від экскурсіі: Аўтобусная, веласіпедная .

Святыні – гэта прадмет або месца рэлігійнага шанавання. У вернікаў – прадмет рэлігійнага шанавання (царквы, храмы, манастыры і т.д.). усё, чаму ў праваслаўі прынята аддаваць гонар шанавання. Гэта святыя рэліквіі – часцінкі хітона Гасподняга, або Жыватворнага Крыжа. Гэта прадметы, звязаныя з ушанаваннем Божай Маці, святыя і цудатворныя іконы, мошчы святых угоднікаў. Месцы, якія адносяцца да жыцця і подзвігаў святых, і іх асабістыя рэчы. Святыя крыніцы, мясціны, магілы святых людзей, шанаваных царквой. Нягледзячы на цяжкае мінулае, у Беларусі захавалася мноства святых месцаў, якія могуць распавесці ўсё пра яе гісторыю. І ўсё гэта святыні Беларусі. На Лагойшчыне было і ёсць шмат цікавых рэлігійных помнікаў, інфармацыю пра якія, можна знайсці ў розных крыніцах. Некаторыя храмы існавалі ў ранейшыя часы, нажаль знішчаны, і шмат якіх існуюць зараз.

Страчаныя святыні.

Страчаных святынь у нашых мясцінах нямала. Адной з такіх святынь з’яўляецца Фарны касцёл у Лагойску.

Пабудаваны Аляксандрам Юр’евічам Тышкевічам у 1609 годзе, ён з’яўляўся пахавальняй рода Тышкевічаў. Мураваны храм быў пабудаваны ў 1787 г. Выгляд вядомы па фотаздымку Я. Балзункевіча пачатку 20 стагоддзя.

З'яўляўся творам архітэктуры класіцызму. Галоўны фасад архітэктуры вылучаў магутны 4-калонны порцік з 3-вугольным фронтонам, над якім узвышалася 2-калонная вежа-званіца на фоне 3-вугольнага фронтона даху. Зараз не існуе.

- Кляштар базыльян і Кляштар дамініканцаў у Лагойску. Кляштар базыльян знаходзіўся на тэрыторыі замка. Фундаваны ў канцы 18 ст. Станіславам і Евай (з Белазёраў) Тышкевічамі з наданнем фальварка Сялец. Да 1795 г. прыстанкам кіраваў пінскі ўніяцкі біскуп Адрыян Бутрымовіч. Скасаваны ў 1834 г. Ён быў адзначаны ў 1796 годзе. На сённяшні дзень абодва кляштара не захаваліся.

- Касцёл святога Антонія які знаходзіўся ў вёсцы Корань. Ён быў пабудаваны ў 1575 г. з дрэва, як філіяльны ў Гаеўскай парафіі, самастойны прыход створаны ў 1605 г. У 1730 гг. пабудаваны новы касцёл. Паводле апісання Кораньскай парафіі 1740 г., да плябані належала 13 двароў. Прыход ахопліваў маёнткі Вялікія і Малыя Корані, Прудкі. Зараз не існуе. Хоць старога будынку храма не існуе, каталіцкія вернікі вёскі Корань кожны год урачыста адзначаюць дзень Святога Антонія. У гэты дзень адбываецца святочная імша с хросным ходам да таго месца, дзе раней быў касцёл.

- Крайскі касцёл быў пабудаваны ў пачатку 20 ст. з дрэва ў цэнтры вёскі Крайск, існаваў да 1937 г.

З'яўляўся помнікам народнага дойлідства. Быў вырашаны падоўжаным прамавугольным зрубам пад 2-схільным гонтавым дахам. Яго 3-вугольны фронтон на галоўным фасадзе быў вынесены на 6 слупах і завяршаўся 2-яруснай вежай-званіцай (васьмярык на чацьверыку) з цыбулепадобным купалам.

- Двухвежны Касцёл Узнясення Прачыстай Дзевы Марыі, пабудаваны недалёка ад Лагойска ў вёсцы Гайна знаходзіцца са стараны рэчкі Гайны. Ён адзін з сямі, якія пачалі будавацца у гэтай правінцыі пры Ягайле. Касцёл быў пабудаван з цэглы ў 1781 альбо 1796 па загадзе графа Тышкевіча на месцы старажытнага драўлянага храма. Касцёл быў разбуран пад час Вялікай Айчыннай Вайны.

- Вельмі шкада, што шмат святынь на нашых землях былі знішчаны, але да нашых дзён захавалася нямала пабудоў. Адной за такіх святынь з'яўляецца царква ў Плешчаніцах.

Размешчана яна ў цэнтры пасёлка, побач з аўтобуснай станцыяй. Пабудавана ў 1996-98 гг.. Пры царкве дзейнічае нядзельная школа. Раней на гэтым месцы стаяў невялікі Свята-Міхайлаяўскі драўляны храм, які быў закрыты ў 1930-я гг. і выкарыстоўваўся пад склад збожжа; у 1941 г. згарэў.

Помнік народнага драўлянага дойлідства. Вырашаны прамавугольным зрубам з 5-граннай апсідай. З боку франтальнага фасада далучаны прытвор, над якім узвышаецца аднаярусная чацверыковая шатровая званіца. Насярэдзіне двухсхільнага шыфернага даху двух'ярусны чацверыковы светлавы барабан, накрыты шатром. Зрубленыя ў аўчын хвосты неашалёваныя брусчатыя сцены члянёны арачнымі вокнамі. Царква існуе і зараз.

- Другая святыня, якая захавалася – Свята-Мікалаеўская царква.

Знаходзіцца у цэнтры горада Лагойска, на высокім правым беразе ракі Гайна. Пабудавана ў 1862-66 гг. (паводле іншых звестак, ў 1824 графам Піем Тышкеічам)

з цэглы на ўрадавыя сродкі на месцы папярэдняга невялікага драўлянага храма – філіяла замкавая Богаяўленская царквы. Зараз дзейнічае.

- Касцёл Святога Казіміра – рымска-каталіцкі храм у Лагойску, які знаходзіцца ў цэнтры горада, на левым беразе ракі Гайна, каля падмуркаў знішчанага большавікамі Касцёла Нараджэння Найсвяцейшай Дзевы Марыі і Святога Казіміра.

Архітэктурная стылістыка храма – сучасная перапрацоўка сярэднявечнай готыкі. Лагойская рымска-каталіцкая парафія існуе з 1609 года. У гэтым жа годзе, Аляксандр Юр’евіч Тышкевіч, унук заснавальніка знакамітага магнацкага роду, прыняў каталіцтва і ў знак пераходу ў лацінскі абрад заснаваў у Лагойску касцёл пад тытулам Нараджэння Найсвяцейшай Марыі Панны і св. Казіміра. Храм пабудавалі на пагорку за ракой Гайнай. Тады гэта была невялікая драўляная святыня, якая згарэла падчас вайны з Масковіяй у 1655 г., але, адбудаваная нанова, была яшчэ раз знішчаная ў часы шведскай навалы ў 1706 годзе. У 1709 г. драўляны касцёл зноў узвысіўся над Лагойскам. Побач з будынкам стаяла 2-ярусная драўляная, крытая гонтай званіца. Пры лагойскім касцёле дзейнічалі парафіяльная школа, шпіталь брацтва Сэрца Езуса, заснаванае ў 1747 г.

У часы савецкага панавання мураваны касцёл (1793) зачынілі і зруйнавалі.

Адраджэнне парафіі адбылося ў 1991. Паводле праекта мінскага архітэктара М. Калечыца распачалася будаўніцтва новага касцёла, якое завершылася ў 1999.

17 красавіка 1787 г. граф Тышкевіч, генерал войскаў літоўскіх, пачаў узвядзенне ў Лагойску новага мураванага касцёла. Завяршыў будаўніцтва ўжо ягоны сын Вікенцій, і 20 кастрычніка 1793 г. новы касцёл у стылі класіцызму быў асвечаны пад ранейшым тытулам св. Казіміра. У 1806 г. над 4-калонным порцікам галоўнага фасада святыні ўзнеслася высокая вежа з гадзіннікам, перанесеным сюды з скасаванай лагойскай ратушы. Галоўны алтар касцёла быў намалёваны ў тэхніцы ілюзіяністычнага жывапісу, тым не менш плоская сцяна апсіды мела нішу, у якой з 1817 г. знаходзілася драўляная фігура Езуса Назарэтаніна ў натуральную велічыню. Яшчэ адзін алтар – велічнае Укрыжаванне – знаходзіўся ў крышце пад касцёлам, дзе знайшлі спачын многія пакаленні Тышкевічаў.

У 1907 г. касцельная тэрыторыя была абнесена новай каменнай агароджай з брамаю ў выглядзе цагляных атынкаваных слупоў. Справа ад святыні ў агароджу была ўбудаваная 2-пратэтная каменная званіца. На гэты час у лагойскай парафіі налічвалася больш за 5200 вернікаў. Абслугоўвалі яе капліцы ў Емельянаве і Тадуліне (цяпер у Смалявіцкім р-не), а таксама капліца на лагойскіх парафіяльных могілках. Апошняя была пабудаваная ў цэнтры могілак яшчэ ў 1793 г. з матэрыялаў разабранага старога драўлянага касцёла, была асвечаная ў 1795 г. Існавала яшчэ капліца ў палацы Тышкевічаў «унутры панскага дома», пабудаваная ў 1814 г. Касцёл св. Казіміра дзейнічаў да 1950-х гг., але пасля яго зачынілі і з цягам часу разабралі. Знішчылі і капліцу на могілках.

У канцы 1980-х гг. на гэтым месцы быў устаноўлены крыж і вернікі пачалі дамагацца дазволу на будаўніцтва новага касцёла. У хуткім часе па праекце мінскага архітэктара М. Калечыца пачалося ўзвядзенне новай святыні. Улетку 1999 г. будаўнічыя работы скончыліся, і 19 чэрвеня касцёл быў кансэкраваны пад тытулам св. Казіміра. Гэта прамакутны ў плане, цагляны і атынкаваны, з невялікім

трансептам і 2 закрытыя пры прэзбітэры, будынак. Налева ад уваходу асіметрычна прыбудаваў вежа-званіца. Інтэр'ер перакрыты каробчатымі скляпеннямі.

Заходнюю частку лагойскай парафіі з пачатку XX ст. абслугоўвала драўляная капліца на могілках у в. Харужанцы. У яе алтары знаходзіўся абраз Найсвяцейшай Марыі Панны. Капліца дзейнічала да канца 1930-х гг.

24 верасня 2016 г., у гонар Свята-Мікалаеўскага храма, у Лагойску была устаноўлена Скульптура Божай Маці Знаменне Лагойская. На скрыжаванні вуліц Мінская і Завадская. Вобраз Багародзіцы быў асвечаны епіскапам Барысаўскім і Мар'інагорскім Веніямінам. Перад чынам размешчаны камяні з малітвамі Багародзіцы, а каля яго закладзены малады сад. Узнятыя рукі Божай Маці сімвалізуюць тое, што яна ўзносіць малітву Богу і прымае ўсіх у свае абдымкі дабраслаўляючы сваім матчыным покрывам. З гэтага месца і пачынецца наша экскурсія “Святыні Лагойшчыны: мінулае і сучаснае”.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ КАРТА МАРШРУТА ЭКСКУРСИИ

“Святыні Лагойшчыны: мінулае і сучаснае”

Маршрут, спосаб перамяшчэння	Прыпынкі	Аб'екты прагляду	Час (хвіліны)	Назва падтэму і пералік пытанняў, якія раскрываюць тэму
1) Лагойск, скрыжаванне вуліц Мінская і Завадская	Сустрэча, фарміраванне групы, знаёмства. Скульптура Божай Маці Знаменне Лагойская.	Асноўныя аб'екты: Скульптура Божай Маці Знаменне Лагойская, камяні з малітвамі Багародзіцы, малады сад.	20 хвілін	Лагойскі абраз Божай Маці «Знаменне» - некаторыя перадрэвалюцыйныя даследаванні назваюць дакладны узрост – 700 гадоў, то ёсць у цяперашні час ёй каля 800 Лета. Вядома, што дадзеная ікона знаходзілася ў старажытным праваслаўным манастыры Іаана Прадцечы мястэчка Лагойск.
2) Пераезд на аўтобусе (веласіпедах) да вёскі Гайна	Азнямленчая інфармацыя пра існуючы калісці Касцёл Узнясення Прачыстай Дзевы Марыі і дзеючую царкву святога Архангела Міхаіла	Асноўны аб'ект: Прыход храма святога Архангела Міхаіла в. Гайна Лагойскага р-на Барысаўскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы.	20 хвілін	Гайна-адзін з самых старажытных населеных пунктаў Лагойскага раёна, гісторыя якога губляецца ў глыбіні стагоддзяў, спрадвечнае валоданне польскіх каралёў. Яшчэ ў XIX ст. існавала Мясцовае наданне, што калісьці даўно Гайна была горадам. Двухвежны Касцёл Узнясення Прачыстай Дзевы Марыі, пабудаваны з цэглы ў 1781 альбо

				1796 па загадзе графа Тышкевіча на месцы старажытнага драўлянага храма. Касцёл быў разбуран пад час Вялікай Айчыннай Вайны. Упершыню праваслаўная царква Святога Архангела Міхаіла ў мястэчку Айне згадваецца ў 1545 г.
3) Пераезд на аўтобусе (веласіпедах) да вёскі Крымянец	Звесткі аб Дажбогавым крамені. Мясцовыя легенды, звязаныя з цудадзеінным крэменем, які лічыцца рэчывам нематэрыяльнай культурнай спадчыны.	Асноўны аб'ект: Камень-следавік, аднесены да помнікаў прыроды.	30 хвілін	Камень-следавік, аднесены да помнікаў прыроды, быў знойдзены за вёскай Крамянец Мінскай вобласці. Вызначаны ён як элемент нематэрыяльнай культурнай спадчыны краіны і ўнесены ў Дзяржаўны спіс. У глыбокай пашане такіх камянях дзіўным чынам спляліся традыцыі хрысціянства і паганства. Такую з'яву прынята называць «народным хрысціянствам». Сам камень і месца пакланення ў лесе да гэтага часу шануюць як сьвятыню. Дажбогаў камень быў знойдзены ў 1911 годзе, пазнейшыя даследаванні даказалі, што на гэтым месцы некалі праводзілі свята абрады, а камень быў іх цэнтрам. Вакол цэнтральнага каменя шмат дробных камянёў, якія сімвалізуюць боку святла.
4) Пераезд на аўтобусе (веласіпедах) да вёскі Крайск	Асаблівасцю вёскі з'яўляецца тое, што ў ёй знаходзяцца дзве праваслаўныя царквы, якія захаваліся ў першародным выглядзе.	Асноўныя аб'екты: Свята-Алексіеўская царква. Свята-Мікалаеўская царква	40 хвілін	Самыя раннія згадкі пра Крайск ставяцца да пачатку 16 стагоддзя. У дакументах Гродзенскага архіва паказваецца, што ў валоданні Юрыя Насілоўскага ў Крайску маецца «Царква з дарэчная і поп». Існаваў у Крайску і манастыр, але аб часе пабудовы і яго закрыцці нідзе не

				згадваецца. Старажытны драўляны храм у паселішчы Крайск ў імя свяціцеля Мікалая, існаваў ужо ў 1745 годзе. У 1874 годзе, на сродкі дзяржавы, у Крайску пабудавалі новую царкву: каменную. у 1897 годзе была пабудавана каменная царква, якая была асвечана ў гонар свяціцеля Алексія мітрапаліта Маскоўскага і ўсяе Русі Цудатворца. Так у Крайску з'явілася другая царква-Свята-Алексіеўская царква. Гэтыя дзве святыні, адноўленыя ў Крайску, зведалі, як і многія храмы, забыццё, разбурэнні, і ажылі таму, што яны, перш за ўсё, патрэбны людзям.
5) Пераезд на аўтобусе (веласіпедах) да г\п Плешчаніцы	У Плешчаніцах акрамя праваслаўнага прыхода Свята-Петрапаўлаўскай царквы дзейнічаюць Рымска-каталіцкі прыход «Святой Ганны» і Царква Хрысціян Веры Евангельскай. У Плешчаніцах прадстаўлены ўсе тры галіны хрысціянскай веры-праваслаўная, каталіцкая і пратэстанцкая.	Асноўныя аб'екты: Свята-Петрапаўлаўская царква, Рымска-каталіцкі прыход «Святой Ганны».	1 гадзіна	Свята-Петрапаўлаўская царква размешчана ў цэнтры пасёлка, побач з аўтобуснай станцыяй. Пабудавана ў 1996-98 гг., пры царкве дзейнічае надзельная школа. Раней на гэтым месцы стаяў невялікі Свята-Міхайлаўскі драўляны храм, які быў закрыты ў 1930-я гг. і выкарыстоўваўся пад склад збожжа; у 1941 г. згарэў. Помнік народнага драўлянага дойлідства. Афіцыйна плешчаніцкі каталіцкі прыход быў зарэгістраваны ў 2003 годзе, але доўгі час ён не меў святара. Толькі чатыры гады таму сюды накіравалі першага святара-Сяргея Дабрагоста. Зараз службу нясе настояцель Войтэх Вольхіна.

				Менавіта дзякуючы яго намаганням і пры актыўнай падтрымцы вернікаў падрыхтавана неабходная дакументацыя і зроблена рэканструкцыя будынка пад касцёл.
6) Перапынак . Абед.	Пункты харчавання г/п Плешчаніцы: Хуткафуд – вул. Кастрычніцкая 2А, Сталовая №1 – вул. Леніна 30, Кафэ “Сузор’е” – вул. Леніна 5, Кафэ “Катрын” – вул. Леніна, 32.		40 хвілін	
7) Пераезд на аўтобусе (веласіпедах) у г. Лагойск	Азняямленчая інфармацыя пра храмы. Наведванне ў Касцёл і Царкву.	Асноўныя аб’екты: Касцёл Святога Казіміра, Свята-Мікалаеўская царква,	40 гадзін	Касцёл Св. Казіміра ў Лагойску У 1609 г. Аляксандр Юр’евіч Тышкевіч, унук заснавальніка знакамітага магнацкага роду, прыняў каталіцтва і ў знак пераходу ў лацінскі абрад заснаваў у Лагойску касцёл пад тытулам Нараджэння Найсвяцейшай Марыі Панны і св. Казіміра. Храм пабудаваў на пагорку за ракой Гайнай. Тады гэта была невялікая драўляная святыня, якая згарэла падчас вайны з Расіяй у 1655, але, пабудаваная зноўку, была яшчэ раз знішчана ў часы шведскага нашэсця ў 1706 годзе. У 1709 драўляны касцёл зноў узвялічыўся над Лагойскам. Касцёл св. Казіміра дзейнічаў да 1950-х гг., але пасля яго

				зачынілі і з цягам часу разабралі. Знішчылі і капліцу на могілках. У канцы 1980-х гг. на гэтым месцы быў усталяваны крыж і вернікі пачалі дамагацца дазволу на будаўніцтва новага касцёла. Улетку 1999 будаўнічыя працы скончыліся, і 19 чэрвеня касцёл быў зноў асвечаны пад тытулам св. Казіміра. Першае згадванне аб царкве ставіцца да 1653 годзе. Усяго ж за сваю гісторыю Свята-Мікалаеўская царква абнаўлялася чатыры разы: у 1734, 1795, 1824 і 1866 гадах. У 1866 годзе храм узведзены на месцы старажытнай Прачысценскай царквы. У 1907 годзе ў храм вернуты старажытны абраз Лагойскай Божай Маці, якая лічылася страчанай. У канцы 1920 гадоў царква была зачыненая, у ёй размяшчаўся склад збожжа. У 1941 годзе храм быў зноў адкрыты. У 1980-я гады сцены храма былі распісаны майстрамі-іканапісцамі з Сергіева Пасада.
8) Пераход ад царквы да крыніцы Свяціцеля Мікалая	Звесткі пра цдадзейную Крыніцу Свяціцеля Мікалая. Па жаданню-акунанне ў купелі. Канец маршрута. Развітанне з групай.	Крыніца Свяціцеля Мікалая. Купелі ля крыніцы.	20 хвілін	Як вядома, яшчэ з 19 стагоддзя Лагойск славіўся крыніцамі, а пры жыцці братаў Тышкевічаў тут нават дзейнічала водалячэбніца, вядомая далёка за межамі графства і нават з самай Вільні прыязджалі сюды па ваду знакамітыя дваране. Сёння гэтая крыніца карыстаецца вялікай

				папулярнасцю сярод жыхароў нашай і не толькі абласцей. Крыніца аб'яўлена гідралагічным помнікам прыроды мясцовага значэння. У 2005 г. крыніца асвячоная Мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам. Паўсюдна лічыцца, што вада з гэтай крыніцы гаючая, вылечваюцца ад многіх хвароб. Сам крыніца і прылеглая тэрыторыя уладкаваны, ўзведзены дзве купальні. Месца прыцягвае мноства паломнікаў і вандруюць, каб паспрабаваць крынічнай вады, а па магчымасці знайсці і вылячэнне ад хвароб.
--	--	--	--	--

Скульптура Божай Маці Знаменне
Лагойская

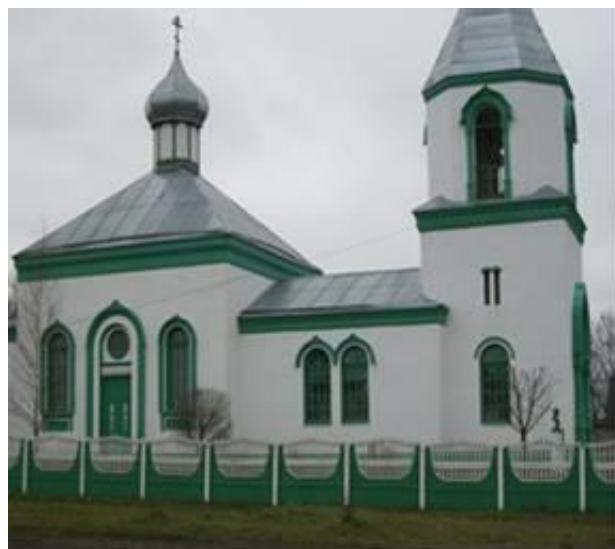
Царква святога Архангела Міхаіла,
в.Гайна

Камень-следавік, аднесены да помнікаў прыроды,
быў знойдзены за вёскай Крамянец Лагойскага раёна

Свята-Алексіеўская царква. Крайск.

Свята-Мікалаеўская царква. Крайск.

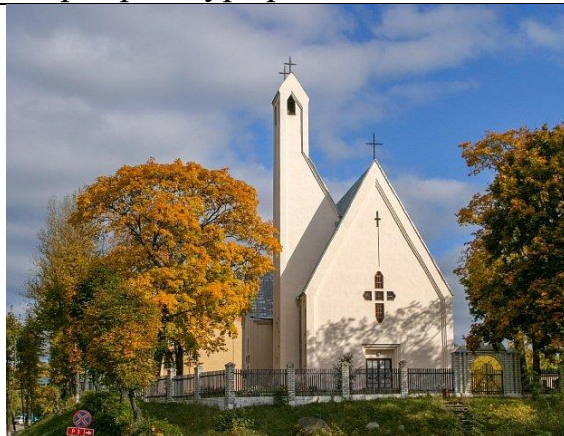
Свята-Петрапаўлаўская царква.
г/п Плешчаніцы

Рымска-каталіцкі прыход
«Святой Ганны». г/п Плешчаніцы
Зараз рэстаўраваны, дзейнічае.

Царква Хрысціян Веры Евангельскай.
г/п Плешчаніцы

Касцёл Святога Казіміра, Лагойск

Свята-Мікалаеўская царква. Лагойск

Крыніца Свяціцеля Мікалая. Купелі ля
крыніцы. Лагойск

